

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท

นางสาวระพีพรรณ หุ่นพานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

แผนกวิชาศึกษามหาบัณฑิตและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

002531

i 17082729

A Comparative Study of Thai Women's Occupation in Urban and Rural Areas

Miss Rapeepan Hoonpanich

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Demography)

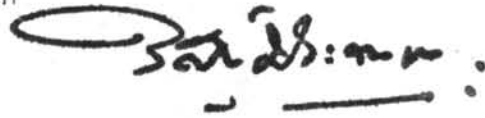
Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุตส์ เสี่ยวประไพ)

.....กรรมการ
(อาจารย์นภาพร บุรพาชนะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมือง
และชนบท"

โดย นางสาวระพีพรรณ หุ่นพานิช

แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมือง
และชนบท

ชื่อ นางสาวระพีพร หุ่นพานิช แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ปีการศึกษา 2519

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือการศึกษา เปรียบเทียบปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและเขตชนบท สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือข้อมูลจากการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยในส่วนที่เป็นการศึกษาทั้งเขตเมืองและเขตชนบทระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2513 ตามลำดับ คำเนื่งการวิจัยโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา รวมทั้งสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง อายุไม่เกิน 60 ปี

ผลการศึกษาปรากฏว่า ความแตกต่างในลักษณะการทำงานของสตรีในเขตเมืองและชนบท ประการแรกขึ้นอยู่กับลักษณะของความเป็นเมืองและชนบท โดยพบว่าสตรีทั้ง 2 เขต มีลักษณะการประกอบอาชีพต่างกัน คือในขณะที่สตรีในเขตเมืองประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ เป็นหลักอันได้แก่งานทางด้านค้าขายและบริการ หรืองานทางด้านวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นงานประเภทที่ต้องทำนอกบ้านสำหรับสตรีไทยในเขตชนบท อาชีพหลักคืออาชีพทางด้านเกษตรกรรมหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและลักษณะการทำงานในเขตชนบทนี้มักเป็นไปในรูปการทำงานในระบบเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งเปิดโอกาสให้สตรี ทุกวัย ทุกฐานะสามารถเข้าร่วมอาชีพทางด้านนี้ได้มากกว่าลักษณะการประกอบอาชีพในเขตเมือง และเมื่อศึกษาในราย

ละเอียดยังพบความแตกต่างในปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนับว่ามีผลต่อประเภทของงานในเขตเมือง เพราะพบว่าสตรีในเขตเมืองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะทำงานประเภทวิชาชีพหรืออาชีพค้าขายและบริการ ส่วนในเขตชนบทแม้จะพบว่าสตรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมก็ตาม แต่เมื่อแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจแล้วพบว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะประกอบอาชีพประเภทไร้งานมากกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า สำหรับสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพสูงกว่าสตรีในสถานะปานกลางและจน

ปัจจัยทางด้านการศึกษา พบว่าทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทระดับการศึกษาที่มีผลต่อการประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพอยู่มาก โดยพบว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพสูงกว่าสตรีในระดับการศึกษาอื่น

ปัจจัยทางด้านแบบของครอบครัว แบบของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีลักษณะหมุนเวียน จากการศึกษารังนี้พบว่า แบบของครอบครัวชายนั้นมิใช่เฉพาะต่ออาชีพทางด้านวิชาชีพในเขตเมืองเท่านั้น

ปัจจัยทางด้านประชากรและปัจจัยอื่น ๆ พบว่าอายุของสตรีเชื้อชาติ และจำนวนบุตรที่มีชีวิต มีอิทธิพลสำคัญต่อลักษณะการทำงานของสตรีด้วย

ปัจจัยทางด้านอายุ พบว่าอาชีพทางด้านค้าขายและบริการ ส่วนใหญ่เป็นสตรีในกลุ่มอายุมาก ส่วนอาชีพทางด้านวิชาชีพนั้นสตรีที่อยู่ในกลุ่มอายุน้อย ๆ ประกอบอาชีพด้านนี้สูงกว่าสตรีที่อยู่ในกลุ่มอายุมาก สำหรับในเขตชนบทนั้นสตรีประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะการทำงานในอาชีพเปิดโอกาสให้สตรีในทุกกลุ่มอายุเข้าร่วมได้ อายุจึงมิได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในจำนวนสตรีที่ทำงานทางด้านนี้แต่อย่างใด

ปัจจัยทางด้านเชื้อชาติ พบว่ามีอิทธิพลอยู่มากแต่ เนื่องจากข้อจำกัดทางข้อมูลจึงได้ศึกษาเฉพาะสตรีในเขตเมือง ซึ่งพบว่าสตรีที่มีเชื้อชาติจีนมักนิยมประกอบอาชีพทางด้านค้าขายและบริการมากกว่าอาชีพอื่นอย่างเห็นได้ชัด และในจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพนั้นก็พบว่าส่วนใหญ่เป็นสตรีเชื้อชาติไทย

ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตรที่มีชีวิต มีผลต่ออาชีพทางด้านวิชาชีพในเขตเมือง
สำหรับในเขตชนบทนั้นจำนวนบุตรที่มีชีวิตมิได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในการประกอบ
อาชีพทางด้าน การเกษตรอันเป็นอาชีพหลักของสตรีในเขตชนบทแต่อย่างใด ซึ่งก็เนื่อง
จากบทบาทในเชิงเศรษฐกิจและบทบาทแห่งการเป็นมารดาสอดคล้องกันนั่นเอง

1

Thésis Title The Comparative Study of Thai Women'S
Occupation in Urban and Rural Areas

Name Miss Rapeepan Hoonpanich

Academic Year 1976

Abstract

This study attempts to compare economic social, demographic and other factors influencing Thai women's occupations in the rural and urban areas. The data are drawn from the National Longitudinal Study of Social, Economic, and Demographic changes in Thailand, conducted by The Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. The data refer to the first round of interviewing that took place in rural in 1969, and in the urban areas one year later. In both samples, the household head, his wife including married women in the family in the sample were asked on various question.

The results of the study show that the difference in the types of occupation among the rural and urban women are firstly because of the different characteristics of rural and urban areas. It was found that women in both areas are engaged in different vocations. The urban women follow their pursuits which are mainly related to commercial affairs like sales and service activities; or professional which call for specialised skill or knowledge and

which are performed outside the house. While the rural women basically engage themselves in agriculture or allied occupation. Their occupations are confined to their household or family based economy which enables women of every age, status and ability to participate in them more freely than the urban women can do.

While going into details of the study it was discovered that there are various factors associated with the different occupations of rural and urban women as mentioned below.

Economic and Social Factors:

An economic factor tends to have influence on types of occupation in the urban areas. It is found that women of good economic standing usually engage themselves in professional, sales and service occupation. As for the rural areas even though, most of the women are occupied in agricultural pursuits, when occupation are classified on economy basis, a greater number of women of poor financial positions were found working in labour based jobs than those of higher financial standings who mostly find employment in professional jobs in larger number than the women of middle class.

Educational Factor Education also has considerable influence on selecting occupations by the women of rural and urban areas. This discovery is made to the effect that the percentage women with higher educational background employed in professional occupation is higher than those with lower education.

Type of Family Factor Type of Family is one of the factor of a variable character. This study discovered that an extended family has an influence on professional occupation only in the urban areas.

Demographic factor and others

It is also discovered that age of women, ethnicity, and number of living children have significant influence on occupational types.

A majority of women who have engaged in sales and services are in older age group while higher percentage of younger women are found in professional type. In rural areas, the majority of women in all ages groups are occupied in agriculture.

Because of the limitation of data available, the study of the influence of ethnicity is made possible only in urban areas. It is obvious that there is a greater preference for Chinese women to associate in sales and services occupation while a large percentage of Thai women are engaged in professional one.

In urban areas, number of living children has greater influence on occupational types of women than does in rural areas. Working in farms or type of job in rural areas does not cause any difficulties in having more children.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง
ของบุคคลที่จะกล่าวนามต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบัน
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะ
ยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย ทั้งในส่วน
เขตเมืองและชนบท รอบแรก

ศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ เลี้ยวประไพ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะประธานกรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ในการเขียนวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ซึ่ง เป็นกรรมการผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ทั้งให้ความช่วยเหลือ
ในด้านการวิเคราะห์และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดเวลา ทั้งคอย
ดูแลและเอาใจใส่และอนุญาตให้ผู้เขียนใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง
อาจารย์ณภาพร บุรพาชนะ อาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ได้กรุณาแนะนำแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ ได้ให้ความกรุณาสอนและแนะนำการใช้
โปรแกรม ตลอดจนการเขียนบัตรควบคุมเพื่อจัดทำตารางสถิติที่สำคัญยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์
รวมทั้งได้กรุณาชี้แนะในการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากการทำตารางตัวเลขด้วยดีตลอดมา ทั้งให้
ใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการเขียนวิทยานิพนธ์

ทั้งขอขอบพระคุณ อาจารย์เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ อาจารย์ศุภฉนา วิบูลย์เศรษฐ์ ที่ได้ให้
คำแนะนำ ข้อท้วงติง และให้ความเอาใจใส่ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจยิ่งจาก อาจารย์ภัสสร
ลิมานนท์ อาจารย์มาลินี ชุ่มพฤษ

ท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย คุณจุฑาทิพย์ กี่ลพิพัฒน์
 คุณเอ็นดู กิริเจียมรัตน์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสถาบันประชากรศาสตร์หลายท่านที่มีไ้กล่าว
 นามมาไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งด้านกำลังกายและกำลังใจอันเป็นสิ่งที่มีความ
 และขอขอบคุณ คุณวรวรรณ หุ่นพานิช คุณธงชัย คำรงค์จิมัน ที่ได้เสียสละกำลังกายและความ
 ตั้งใจช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
ถึคิกรรรมประกาถ	ญ
รยการการางประกอบ	ต
บทที่	
1. บทนำ	1
2. วิธีการวิจัย... ..	22
3. ัจจัยทางเศรษกริจและสังคมที่อาจยังผลต่อลักษณะการทำงาน ของสตรี	36
4. ัจจัยทางคานประชากรและัจจัยอื่น ๆ ที่อาจยังผลต่อลักษณะ การทำงานของสตรี	68
5. บทสรุปและขอเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	95
ประวัติการึกษา	98

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1.	อัตราส่วนร้อยละการทำงานเพื่อค่าจ้างหรือเงินเดือนหลังการแต่งงาน ..	50
2.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	51
3.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีที่กำลังอยู่กับสามีจำแนกตามอาชีพหลักของสามี	52
4.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามอาชีพของสามีและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	53
5.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามอายุของสตรีและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	56
6.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	59
7.	อัตราส่วนร้อยละการทำงานเพื่อค่าจ้างหรือเงินเดือนทั้งก่อนและหลังการแต่งงาน	62
8.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามระดับการศึกษา ..	63
9.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามแบบของครอบครัว.	61
10.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรี จำแนกตามเชื้อชาติ และระดับการศึกษาของสตรี	65
11.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามสถานภาพการทำงาน	67
12.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามอายุ	74
13.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและอายุของสตรี	75
14.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามระดับการศึกษาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตของสตรี	76

ตารางที่

หน้า

15.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันของสตรี	81
16.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามอายุของสตรีและจำนวนบุตรที่มีชีวิต	82
17.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและแบบของครอบครัว	85
18.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามเชื้อชาติ	87
19.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามเชื้อชาติ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	88
20.	อัตราส่วนร้อยละลักษณะการทำงานของสตรีจำแนกตามเชื้อชาติ และอายุของสตรี	89